

NAŠE VAVILONSKE KULE

Sreten Zeković

The author gives a retrospective view on different ideological mists that followed the political programmes and influenced on blurring the Montenegrin linguistic issue. By drawing the line of the Serbian language assimilation of Montenegrins since the time of Vuk Karadžić until the time of Aleksandar Belić and our days, the author concludes that the integral Serbian affiliation is belated, so the contemporary enemies of the codification of the original Montenegrin language tend to implant the thought that this language is obsolete and primitive and that we should be ashamed of it.

Nakon ponavljane lekcije o „imenom crnogorskom, a prezimenom srpskom jeziku“ i o p(r)oturanju mačehinskoga umjesto maternjeg jezika, koja do mržnje sipa odbojnost prema svemu što nije (p)otuđeni stari(nski) jezički status quo, opozicioni predstavnici otporaškoga klana napokon pokušase da osvježe svoju zadaću autoritetom beogradskoga lingviste Ranka Bugarskoga, a zatijem zamjenom teza pravo na aktualizaciju starozavjetnoga mita o Vavilonskoj kuli.

Svijema „obrazovanim čitaocima“ (na srpskom jeziku ijekavskoga izgovora), a nije nepoznato i „neprosvijedenoj masi“ (na maternjem, crnogorskom jeziku), zna(ve)no je da je jezikoslovno-bogoslovsko-filozofski smisao, značenje i poruka ovoga mita (zaludnje zidanje Vavilonske kule) sasvijem (su)prot(iv)na ponuđenom tumačenju, koje je frenetično zapregnuto u službu odbrane „zajedničkoga jezika“ (logosa: riječi, misli i predmet-

nosti) Vavilonskoga carstva: *jednoga* jezika naturenoga kao *jedinstveni* (zajednički) za sve, jezički različite, porobljene i robovane narode u ramu Carstva. Vavilonska kula je „božja opomena“ Čoekobogu, Čojkokrati, Čovjeku vlasti, moći, Svemoćniku, Caru cara, *osvajaju naroda i njihovih jezika* koji su nuž(de)no izazvali „podjele“, „nesporazume“, odnosno *nasušne i oslobođene sukobe* „jezičkom pometnjom“ („zbrkom jezika“), jer se nijesu mogli među se razumjeti *jednim jezikom* (jednoga, vodećeg naroda) Carstva (lingvistički rečeno monogenetska teorija). To je kazna za presiljeno svjetovno carstvo koje je nasiljem prekoračilo „narodnu i božju pravdu“ i koje hoće da zakuca na otvorena „vrata božja“ i da oholo prkosi i samom „nebeskom carstvu“. To je i opomena koju je i globalistička EU srećom shvatila i prihvatila, da ne bi zaludnje gradila „novu“ Evropsku kulu.

Vavilonsku kulu zamijenile su mnoge druge „Ćele kule“ (Tursko carstvo), obnavljanje Srpskoga carstva, četiri Jugoslavije po t(r)ajnom državnom projektu - načertanijevskom programu i preko 160-godišnjoj njegovoj praksi (a ne dekretu) koji su se zasnivali na „jednom jedin(stven)om narodu“ (svesrpsstvu) i njegovom „jednom jedin(stven)om“ svesrpskom jeziku dobijenom apstraktnom eklektičkom identifikacijom i redukcijom različitijeh jezika. Kao i na Vavilonskoj kuli, i ovđe su se različiti narodi morali razići čim su došli do (samo)svijesti o sebi, zatijem i do svijesti o slobodi, kao preduslova svijesti o svojoj (p)otuđenosti – neslobodi i prozborili svojijem maternjim, a ne maćehinskim jezikom. Na takvoj sve(to)srpskoj i svetosavskoj carskoj kuli i njezinoj proširenoj drugačici Jugoslovenskoj kuli zaludnje se tvorila i njoj odgovarajuća osiona, silovita bezuslovna kultura, „režimska nauka“ opštenito, a posebno monistička lingvistička. Zar nije došlo do temeljne „jezičke pometnje“ (zbrke) kada se naša nauka, prije svega, Vukova lingvistika i etnologija, i svakodnevno

mn(i)jenje temelji na terminološko-pojmovnom poistovjećivanju (zbrci, pomjetnji): *Sloveni-Iliri-Južni Sloveni-Slavenosrbi – Srbi* i na kraju sveobuhvatno srpstvo koje još niko nije uspio da definiše zbog svoje opskurnosti i terminološko-pojmovne pomjetnje. Iltiti u imenu Vukovoga jezika „Srpski (ili južno-Slovenski) jezik“. Upravo je u toj terminološkoj pomjetnji suština spora *jed(instve)noga srpskoga i ostalih južnoslovenskih jezika i naroda* koja je izazvala „jezičku zbrku“ u stvaranju „zajedničkoga jezika“ pomoću kojega se stvarala naša „zajednička“ Vavilonska kula.

Toga radi je odocnjelo i suvišno pozivanje na R. Bugarskoga da je potonjem JU-ratu pr(ij)ethodio i da ga je pratio „rat riječi“, jer je to stara opštenita pojava, pa i za krvavo zidanje i oburdavanje sve četiri Jugoslavije i svakoga drugog carstva. „Riječ carska carstvu religija“ (Njegoš). Zar i staljinizam, unitarizam i ostalo jednoulje, pa i *monogenetsko jezikoslovlje*, nijesu stvarani i učvršćivani baš u jeziku, pa i u *jeziku (sve)srpsstva* kojim je zaludnje građena „nova“ sve(to)srpska Vavilonska kula. „Na početku bješe riječ, i bi...“ (logos: riječ-misao-stvar/anje/).

Tek odskoro, od razgradnje Svetosrpske i Jugoslovenske kule, došlo se do slobodoumne riječi i umne spoznaje da je sam ukupni njezin *bezuslovni četvoroliki totalitet¹ laž(nost), ne-istina* i da ga se u cjelini i temelju moramo osloboditi i odbaciti kao pričin, jer bez punoga, pa i jezičkoga, *samoodređenja i emancipacije crnogorskoga jezika iz imperijalnih stega jezika srpstva, budućnost Crne Gore bila bi „već viđena“, promašena prošlost*. Tu istinu nije šćela da prizna ni jedna politička, naučna i kulturološka opcija u Crnoj Gori i Srbiji. To je shvatio savremeni crnogorski suverenistički pokret čija je društveno-politička praksa

¹Takvijen vavilonskih kula, bezuslovnoga i nasilnog ujed/i/njenja, *prisajedinjenja* i jezika koji ga odr/a/žava, takvoga velikodržavalja, veljeckovlja i veljejezikoslovlja.

avangardno i anaticipatorski izvršila epohalno-istorijski prodor u tradici(onali)stički duh iza koje (još uvijek) tromo klacka teorijska i naučna svijest. Toga radi je i očekivano sukobljavanje i razgradnja zbog „nerazumijevanja“ („jezičke pometnje i zbrke“ „zajedničkoga jezika“) na još svježije oburdanoj Vavilonskoj kuli. Sa stajališta „imperijalnoga jedinstva“ (naroda, jezika, crkve i sl.) to se neosnovano i površinski dočekuje „na nož“ kao „naše stalne *podjele*“, umjesto *sukob* samoodređujuće (oslobađajuće, autentične, pluralne) i imperijalno-ujed(i)niteljske tendencije.

To nije ni čud(n)o kada je zna(ve)no da je crnogorsko lingvističko pitanje (po)odavno poklopila srpska sušt(astven)o tradici(onali)stička nauka (beogradske škole), da je dugogodišnja zvanična jedinstvena srpska i crnogorska kulturna, navlaštito jezikoslovna, zanago, i kadrovska politika bila ostrahistički nacićjana na održavanja tradicionalističkoga statusa quo, tj. dugo ozvaničenoga srpskoga jezika iliti *jezika (još nedefinisana)* *svesrpsva*. (Pro)srpski kadar beogradske škole je cezaraovski ne samo preovlađujući, no i gotovo monopolan. Jezikoslovci na Filozofskom učilištu u Nikšiću ištu i ucjenjuju da o pitanju srpskoga jezika u Crnoj Gori mogu samo da se izjašnjavaju i odlučuju rećeni lingvisti, jer je to pitanje, navodno, čisto lingvističko (podrazumijevajući njihovo) u ćem se posve s njima slažu (pro)srpski politićari. Nije, zборе, važno što je sav taj kadar prićgotovljen u Beogradu, što su i sada na tom Fakultetu beogradski lingvisti; bitno je da su oni lingvistićki specijalisti, iako oni samo operacionalizovano „osavaremenjavaju“ staro (vukovsko-belićevsko) ideološko-politiko veljećezikoslovlje. Kakvi su ovi (pro)srpski, ideološko-politićki „apsolutno neutralni“ jezikoslovci, šedoći i ćinjenica da meću njima, i to kao najeminentniji, preovlađuju oni koji tvrde, protivno istorioloćkim istinama i ćinjenicama, da su crnogorski i srpski jezik odvajkada bili „*jedno isto*“ (kao što su i crnogorski i srpski narod) i da se vavijek nazićvao srpski jezik, iako do Vuka ni u Srbiji nije bio tako

imen(t)ovan, n(eg)o *slavjanski, staroslovenski, slavenosrpski*. Tek ga je Vuk nazvao „Srpski (ili Južnoslovenski jezik)“.²

Pošto su ni jezik srpstva raznom prinudom natovarili, uvrgli i uđenuli u našu svakidašnjicu i jezičku praksu, onda baš iz nje i na osnovu nje, kao takve, povremeno izvode određena jezička i tačnopisna pravila, i tako, u *kružištu*, potvrđuju „(sve)srpski jezik kod Crnogoraca“, a jedanak nište crnogorski jezik, proglašavajući baš ono izvorno, karakteristično i posebno crnogorsko za dijalektalizam, provincijalizam, arhaizam, a navlaštito ruralnost, kojom se vrću na staru borbenu krilaticu protiv suštastva Vukove reforme narodnoga duha u jeziku lakonski izraženoga u načelu *piši kao što zboriš*. Srpsko-crnogorske protivnike („starojezičare“) ovdašnjemu privršavanju sekularnoga, ponarodenoga (ob)lika crnogorskoga jezika (navodno „novojezika“), koji se zalažu za njegov dosadašnji imperijalni status quo, iznova upućujem na osporavanje Vukove polemike sa svojim ondašnjim oponentima: „Đeko je naše

² O tobožnjoj ideološko-političkoj neutralnosti i nepristrasnosti (pro)srpskih jezikoslovaca najbolje šedoči i činjenica sijamskog blizanstva SANU, srpske nauke opštenito, navlaštito jezikoslovlja, SPC, paravojnijeh formacija i srpskoga ratnog režima u potonjem JU-ratu kojega su u stvari oni zajednički projektovali, pripravljali, huškali, kadili i pućikali na ratne zloćine. Fotografija budućega mileševskoga vladike Filareta sa mitraljezom u ruci i akademika Rastislava Petrovića na tenku uoći samoga rata obišla je zemaljski šar, kao simbol spučćenosti SANU, SPC i ratne politike. Krajem marta 1992. srpska intelektualna elita (oko 500 svude najprisutnijih) održala je u Sarajevu Kongres srpskih intelektualaca na kojem je akademik-lingvista Pavle Ilić, kao pred(d)šednik tadašnjega Srpskoga narodnog sabora, predao *ratničke, etničke i jezičke karte* po kojima se vršio genocid i zločin i jedanak dali podršku bošnjačkoj naciji, kako bi Bosnu (i ne samo nju) raščerećili po vjersko-bogomoljskom fundamentalizmu na tri nacije (treba li podšetiti da je to bila prijetodnica i „jezička pometnja“ navodnom neposrednom baščaršijskom povodu za rat).

pokondirene tikve ovakve riječi svoga jezika nazivaju *svinjarskima i govedarskima*“.³ Isto im (pre)poručujem i za razrješenje zbrke (zavrzlake) u odnošenju njihovoga „starojezik“ kao „savremenoga jezika obrazovanih“ („srpskoga jezika ijekavskoga izgovora“) i „novojezika“ („novogovora“, „novozbora“) kao „star(insk)oga“. „arhaičnog jezika ruralne (ne)obrazovanosti“. Ovo ne samo zbog ukazivanja na (ne)osnovanost, domet i (ne)dosljednost ove Vukove reformske maksime, no i radi preispitivanja temelja na kojem počiva Vukov i ovdašnji (jedinstveni) srpski jezik, kao „zajednički jezik“ (raz)gradnje (sve)srpske Vavilonske kule. Nije li to (dovoljan) razlog za „jezički nesporazum“ (pometnju, zbrku) u „zajedničkom (jedinstvenom) jeziku“ kojim se gradila i razgradila ova „naša“ Vavilonska kula?

Duh svoje reforme sekularizovanoga *ponarođavanja* jezika Vuk nije mogao dosljedno sprovesti i primijeniti na sve *južno-slovenske narode*, posebno crnogorski, jer je svoj „novi“ „južno-slavenski jezik“⁴, kako sam kaže, „posrbljavao po svojstvu Srpskoga jezika“⁵ na temeljnoj pretpostavci opštenitoga poistovjećivnja *Slovena, Južnijeh Slovena i Srba, slovenskoga, južnoslovenskoga i srpskoga jezika*. Imenujući „južno-slavenski jezik“ srpskijem jezikom morao je za njega upriličiti apstraktnu i svijema nadređujuću normu „općene pravilnosti“ koja je morala odstraniti posebitost(i) drugih južnoslovenskih naroda. Objašnjavajući „glavne razlike između današnjeg Slovenskoga i Srpskog jezika“⁶, Vuk navodi lingvistički princip na osnovu kojega se *slovenski jezik* konstituiše u ostale jezike: ruski jezik

³ Vuk St. Karadžić, Cjelokupna djela, *Danica* (1826), *Prosveta-Nolit*, Beograd, 1987, str. 27, 28.

⁴ Isto, 27. đe ga imenuje „Srpski (ili južno-Slavenski) jezik“.

⁵ Isto, 29.

⁶ Isto, 27. Tako je naslov njegovog članka.

prilagođava Slovenski „ruskom narečju“, a srpski jezik „srpskom narečju“, odnosno „Slovenski posrbljava po svojstvu Srpskoga jezika“. ⁷ Ujed(i)njenjem južnoslovenskih jezika u *jedi(nstve)ni srpski jezik* (što podrazumijeva ujed/i/njenje različnih južnoslovenskih naroda u *jedinstveni srpski narod - svesrpstvo*), bilo je ne(u)podob(lje)no, u stvari, opasno po samoga njega, taj princip i ponarodavanje primjenjivati i na ostala južnoslovenska narečja (jezike), pa, naravno, i crnogorski.

Sve do Vuka St. Karadžića nema pisanoga *srpskoga jezika* (u pisanom /ob/liku). Vuk je izvršio *sekularizaciju i ponarodavanje* staroslovenskoga (crkvenoslovenskog, slavenosrpskoga) jezika na osnovu narodnog jezika jednoga širega jezgra (dijalekta) Južnijeh Slovena, iz kojega je, po ondašnjem kalupu njihovoga ujed(i)njanja, apstraktnom redukcijom i identifikacijom (njihove „općene pravilnosti“) izveo gramatiku, tačnopis i pismo /azbuku/ i superiorno, sopstvenički ga nazvao „*Srpski (ili južno-Slovenski) jezik*“. ⁸

⁷ Isto, 228, 29 i druge. Tome je posvećen cio navedeni njegov članak.

⁸ Kad se kaže da je do Vuka St. Karadžića samo bio opšti *slovenski jezik* i za Srbe to znači da je bio zvanični i u crkvi, pravoslavlju opštenito, i u svjetovnom vlastelinskom (plemičkom) službenom (državno-upravnom) komuniciranju. Tijem jezikom su pisani i svi ljetopisi i sve povelje i zakoni, sve zvane *Slovenske knjige*. *Slovenski jezik* je bio *opšti jezik Slovena (slovenski jezik Rusa ili ruski slovenski jezik)* itd. koji se razlikovao i prilagođavao, kako Vuk kaže, *prema narečjima (dijalektima) i dobijao narodnosno ime uz Slovenski jezik*. No, to ne znači da uporedo s njim nije nezvanično i neslužbeno postojao narodni, pa, dakako i srpski jezik, ali ne i njegovo pismo, ni gramatika, ni tačnopis, ne i pisani narodni, pa ni srpski jezik, a to sušto znači, ne kao *srpski jezik*, pa se tako i nije imen(t)ovao. Sam Vuk Karadžić ukazuje da je taj srpski (narodni) jezik bio jako prisutan u zvaničnom slovenskom jeziku (srpskoga narečija), da se s njim miješao i da se koristio u (staro)slovenskom jeziku i formi. Između ostaloga, Vuk u studiji *Glavne razlike između današnjega Slovenskoga i Srpskog jezika* tolkuje te razlike u riječima i gramatici

Samom sintagmom (načinom njezinoga pisanja⁹ i obrazloženjem) „*Srpski (ili južno-Slovenski) jezik*“ Vuk ističe i podrazumijeva:

a) da do njega zvanično i pisano (i) nema imena *srpski jezik*, no samo *slovenski*, *crkveno-slovenski* (*slavenoserbski*), koji je on imenom i denotacijom, a sekularizovanom, ponarođenom konotacijom zamijenio (podmetnuo, „prevrnuo kao čarapu“) u „*Srpski (ili južno-Slovenski) jezik*“ (uslovno rečeno) „*slavenoserpske redakcije*“;

b) da to nije „*novojezik*“, stvaranje (izmaštarenje) „*nečesa iz ničesa*“ (ex nihilo), n(eg)o stari *Slovenski jezik* koji „*bez sumnje nije mlađi od Ćirila i od Metodija*“;¹⁰

c) da imenom i sušto jednači „*južno-Slovenski jezik*“ sa srpskim jezikom (što je samo ishod opšenitoga izjednačavanja Južnih Slovena i Srba, južnoslovenstva i srpstva);

d) da ga je na osnovu uobičajenoga jednačenja *Slovena i Srba*, *Južnijeh Slovena i Srba* i njihov jezik (*južno-Slovenski*) nazvao *srpski jezik*, koji je po konotaciji (obimu) (staro)Slovenski, odnosno „*južno-Slavenski*“, a po sekularnoj, narodnoj konotaciji srpski jezik.

(*Cjelokupna djela Vuka St. Karadžića, Danica /1826/, Prosveta – Nolit, Beograd, 1987, 27-40*) upoređuje iste glasove, a različita slova u „današnjem Slovenskom i Srpskom jeziku“, pa zaključuje: „Bez svake sumnje ovo svojstvo Srpskoga (ili *južno-Slovenskoga*) jezika nije mlađe od Ćirila i od Metodija; jer u svima starim ili *crkvenim* ili *Slovenskim* knjigama koje su god pisane i štampane u našim zemljama, jednako stoji ne samo u takvim riječima svuda *R* mjesto... nego i na mjestima, đe i Srbi danas drukčije govore... I u *Minhenskom rukopisu*, koji svi drže da je *najstariji* Slovenski rukopis, stoji tako isto... Rusi su u današnjemu Slovenskom jeziku pometali svuda, po njihovom narječju...“.

⁹ Sa velikim inicijalom *Slovenski*, kako se zvao od Ćirila i Metodija

¹⁰ Vuk St. Karadžić, *Danica* (1826), *Prosveta – Nolit*, Beograd, 1987, 27.

e) da srpski jezik nastaje usaglašavanjem (prilagodбом) Slovenskoga jezika srpskom narječju, odnosno da ga „posrbljava po svojstvu Srpskoga jezika“ (čime je u startu posrbljeno ujed/i/nio ostale južnoslovenske jezike i tijekom utvrdio „ujed(i)njeni jezik“ koji se toliko (o)zvuč(e)no ocjenjuje kao „jedinstveni /zajednički/ jezik“, jedinstveni lingvistički sistem“

To je na djelu stara Vukova i opštenito prokrijumčarena etničko-jezikoslovna zabuna i zabluda koja mistifikuje zavrzlamu, „vrćenje u krugu“ (circulus vitiosus): uslovljavanje i pretpostavljanje uslova i ishoda, po kojoj se ishodište (svesrpski jezik) posošava pretpostavkom (svesrpski ili jedinstveni /srbo-hrvatski/ narod), i obrnuto, pretpostavka (svesrpski aliti srpsko-hrvatski jezik) se utemeljuje u njezinom rezultatu (jedan jedinstveni srbo-hrvatski narod).

Ova asimilomanija je samo nastavak starinske, a potom i garašaninovske prakse po načelu „sравnjivanja Srpskoga naroda sa Crnogorskim narodom“. Toga radi je „staro“ posličavanje crnogorskoga jezika i njegovoga uništenja nuž(de)no motriti u ramu opšteg posrbičenja Crnogoraca radi nemogućnosti njihove trajnije narodnosno-nacionalne (re)produkcije, što se još naziva istrebljenje ili genocid.

Takva, posebno tradicionalistička uvriježena (potuđena) praksa služi i danas kao mjera izvođenja i normiranja „zajedničkoga (svesrpskoga) jezika“ u Crnoj Gori i odnošenja spram crnogorskoga jezika. Posprdnno se prigovara nedosljednost što se, po usvojenom pravopisu i gramatici crnogorskoga jezika, dosljedno ne primijene neka usvojena rješenja, pravila, odstupajući od njih kao „izuzeci (da bi se tijekom iskazala ne samo njegova „arhaičnost“, n(eg)o i ruralnost, poseljačenje, odstupanje od „jezika obrazovanih čitatelja i spisatelja“), kao da i u srpskom i hrvatskom, odnosno (jedinstvenom) srpskohrvatskom jeziku (unutar njih i među se) nema takvoga „odstupanja“ i izuzetaka.

Prema tome, nije crnogorski jezik raščerao crnogorske lingviste, nego sukobio *novolingviste i starolingviste*; one koji su za *oslobođenje* crnogorskoga jezika iz stega (imperijalnoga) statusa quo i one koji su isključivo stare svesrpske beogradske škole, zbijenih u „opozicionom bloku“ protiv onih koji su za njega „punijem imenom i prezimenom“.

„Savremeni“ jezik Crnogoraca i opštenito u Crnoj Gori je oni stari, samo *zvanični srpski jezik, srpsko-hrvatski*, pa opet *srpski ijekavskoga izgovora* čiji su se standardi sistematski, programski i neprekidno, sve do danas, u svim oblastima kulture i administracije, revnosnije primjenjivali u odnosu na crnogorski jezik no krivični zakon(ic)i. „Savremeni“ jezik Crnogoraca je, znači, samo oni natureni *zvanični* na kojem su se učili naraštaji u Crnoj Gori, a to je: dobro okorubana *ijekavska drugotnost (sve)srpskoga jezika*. Nema savremenoga pisca i intelektualca u Crnoj Gori koji se nije *zvanično (na)učio* na tom starom (od početka imperijalnom) *jezikom srpstva*, čije se nastajanje, uobličavanje i razvijanje ne samo poklapa sa ništenjem crnogorskoga jezičkoga i narod(nos)no-nacionalnoga bivstva n(eg)o i svojom opštenitom i temeljnom pretpostavkom to i uslovljava. Toga radi ne treba da zaziru „starojezičari“ da će spisateljstvo „novijeh naraštaja“ zastarati i obezvrijediti se uvođenjem crnogorskoga jezika, zanago, ako je trajnije vrijednosti, kao što nije ni onih starijih spisatelja. Je li crnogorofobija ili bijeg od samooslobađanja aliti udomljenost (odomaćenost) u imperijalnom, monističkom jezičkom statusu quo iliti bojazan od partnerstva i konkurencije ili, još prije, nametnuti jezički kompleks inferiornosti toliki frenetični otpor crnogorskomu jeziku i pored tog što je ostavljena mogućnost slobodnoga izbora i srpskome jeziku koju mogućnost crnogorski jezik do sada nije imao. Također, nije nuž(de)no ni da se „nove generacije (p)otuđuju od svojega živog, iskonskoga javnog, sada i ozvaničenoga, otadžbinskog crnogorskoga jezika i bića uopšte, niti da ga se odriču, da bi (samijem tijem) bili

mod(er)ni i „odnjihani uz MTV i sajber kulturu“. Ako Marokanci i drugi kolonizirani narodi, kao i aristokratski slojevi, zборе i francuski, pored svojega maternjega, ne znači da i Crnogorci ne mogu, pored svojega maternjega crnogorskog jezika, zboriti i srpskijem ili(ti) hibridnijem srpskohrvatskijem jezikom. Da su Crnogorci i ostali u Crnoj Gori toliko (ili mnogo manje) učili francuski jezik koliko jezik (sve)srpstva, posigurno je da bi ga znali kao i srpski i da bi, može bit, čak i zaboravili svoj maternji jezik ili bi ga „miješali“, ali ga ne bi ekavizirali i štakavizirali. Uz to, savremena lingvistika, filozofija, logika i psihologija su došli do istine da se i *različito misli na različitim jezicima*, a mudri i načitan poliglotti Sveti Petar Crnogorski i genijalni Njegoš ubjedljivo su pokazali da su na biblijski jednostavnom i neposredno jasnom crnogorskom jeziku izrazili visoki domet i lepezu misli, do onijeh najvišijeh poetskih i filozofsko-bogoslovsko metafizičkih.

Nametanjem i ozvaničenjem srpskoga jezika u Crnoj Gori, viševjekovni živi tok crnogorskoga standardnog govornoga i nestandardizovanog književnoga jezika je presečen, razuren i umrtvljen, te u cjelosti proglašen, progonjen i zatiran kao *arhaični, provincijski (dijalekatski)* i sveden na dobro okorubanu i izlinjalu ijekavicu. Znači, nije riječ o arhaičnom ni provincijalnom ni seljačkom, no istrjebljivanom, (p)otuđenom, tuđinskom, izvanjskom- posrbičenom „crnogorskom jeziku“, u stvari, varijanti tzv. svesrpskoga jezika (srpstva). Sve ono što je u crnogorskom jeziku (i opštenito biću) izvorno, ži(la)vo, što se nije dalo asimilovati, (p)otuđiti i posrbičiti, uporno se proganja u ilegalu, „stavlja na stub srama“, „izvan zakona“, anatemiše u zvaničnoj upotrebi ne samo kao nepotrebno, no i arhaično, manje vrijedno, provincijsko, seljačko, zaostalo, neintelektualno, nekulturno, namećući i usađujući generacijama u Crnoj Gori (imperijalni) *jezički kompleks inferiornosti* koji je bitni razlog samoobezvređivanja, samoobezličavanja, samoootuđenja, samorazvrćanja, samodestre-

ganja crnogorskoga jezika. Korbačem nas sviknu na jezičku tuđinštitnu, da bi istu potom proglašavali za „jezičko pravilo“ izvedeno iz takve „jezičke prakse“. Otuda opštenito sljepilo za prepoznavanje temeljne razlike pomeđu *arhaičnosti* i *istrage* (potuđenosti) crnogorskoga jezika, njegovoga prirodnoga razvoja i izvanjske prešečenosti, asimilacije. Na to je ukazivao St. M. Ljubiša kada je zborio o „udomazećenim oblicima tuđijeh kulturnih jezika“, o tome da je „lakše tuđice istrijebiti, no udomljenu kopilad“ (zv. domazetice). Tako se (*p*)*otuđena jezička praksa* javlja kao *jedino mjerilo* jezika Crnogoraca, a ne njihovoga srbiziranja, otuđenja. *To* pokazuje da nijesmo dovoljno samosvesni svoje jezičke (i druge) potuđenosti, odrođenosti, neslobode, i da se u njoj ošjećamo kao „kod kuće“. Hegel je s pravom isticao da je (samo)svijest o (ne)slobodi nužan uslov same slobode. Zato je bilo više očekivati da se građani Crne Gore ojuñače u samoosvjesticivanju i gledanju istini u oči, no ih time prepadati pod pomodnim geslom ponovnog razdvajanja i suprotstavljanja „jezika ruralnosti, narodnoga (seljačkoga), neobrazovanoga jezika“, na jednom, i „jezika urbanosti“, obrazovanoga čitateljstva i spisateljstva, na drugom kraku, odnosno sukobom tendencija „vrtanja na arhaični jezik“ i „savremenoga (odavno postarinenoga) srpskoga jezika ijekavskoga izgovora“.

Toga radi, tzv. *zvanični savremeni crnogorski jezik suštastveno* je samo (kako je u *AB-revoluciji* i JU-ratu zborio Momir Bulatović) *imenom crnogorski, a prezimenom (sve)srpski jezik*; samo *preimenovani srpski u crnogorski jezik* ili *srpsko-crnogorski*, što je u obruču (sve)srpstva i lažno-marksističke (partijske) doktrine o (narodnosno-nacionalnom) dvojstvu Crnogoraca. To je kao kad bi „na crnogorsko ođelo dodali vojvođansko-šumadijski še(m)šir“ ili „kao da ođeneš Hercegovca u francuski frak“ (St. M. Ljubiša).

Suštastveno je to samo izraz opštenitoga starinskog i imperijalnoga shvatanja o Srbima i Crnogorcima kao „identičnim sija-

mskim blizancima“, što će reći da je crnogorsko pitanje uopšte, pa i jezičko, *bezuslovno* (nerazdvojno, obavezujuće) *srpsko* ili, u popustljivijoj (iznuđenoj) formi srpsko-crnogorsko, a ne sopstveno crnogorsko pitanje, samoodređujuće samooslobađajuće.

Sve što su propovijedali rečeni lingvisti u sve četiri Jugoslavije u odnosu na crnogorski jezik (u sklopu opštenitoga „crnogorskoga nacionalističkoga separatizma“), to čine i ovdašnji njihovi epigoni i klanovski opozicionari. Dok su ovi prvi jezikoslovni monisti crnogorski jezik (kao i narod-naciju) ništili i iskorjenjivali i „imenom i prezimenom“ tako što su ga u cjelini proglašavali arhaičnim, provincijskim, dijalekatskim, seljačkim, jezikom neobrazovanih, jer odudara od ustanovljene norme svesrpskoga jezika, baš, u njegovim bitnim posebitostima, dotle su ovdašnji „globalistički umjerenjaci“ („srednje linije“), prihvatili samo njegovo ime, a zadržali srpsko prezime i sve što *nije ijekavska drugo(tno)st srpskog jezika* anatemišu kao arhaizam i „obrazov(a)no“ se od toga stidno odriču. Tijem, zanago, potvrđuju koliko su se „odomać(zet)ili“ u svojoj potuđenosti i sujeti za afirmacijom na svesrpskom „tržišnom fundamentalizmu“, do bijesne nepodnošljivosti, inofobije prema onijema koji su za puno, a ne samo za nominalno oslobađanje crnogorskoga jezika. Ovo i pored toga što im je zvanično data puna sloboda jezičkoga izbora, ali im je to, po starom sindromu *bezuslovnoga sve(to)srpstva*, nedovoljstveno, ako i onijem drugim monistički (totalitarno) ne ponište to isto pravo bez kojega su dugo bili i to stoički trpjeli. U tome je bitije njihovoga *jezičkog kompleksa inferiornosti* (i opštenito „maloga naroda“) pred „širokijem svesrpskim kulturnim tržištem“, ali su ujedno na stari (svetosavski) način paradoksalno vrlo uskogrudi na hrvatsku transkulturaciju crnogorskoga jezika, i pored toga što je i hrvatski jezik ne samo „koalicioni“ sastavni dio toga *jednoga* lingvističkoga sistema, n(eg)o i što se u crnogorskom jeziku izvorno očituju oblici (slovenskoga sloja) isti i(li) nalični kao u hrvatskom jeziku.

I dalje robujemo već postarinjenom sindromu „identičnih (sijamskih) blizanaca“ (Srba i Crnogoraca) po kojemu u prvoj Jugoslaviji monistički nije postojalo crnogorsko pitanje (čak ni ime), pa naravno ni jezičko, a u ostalijema je ono također bilo *bezuslovno* srpsko-crnogorsko, umjesto *samoodređujuće, samo crnogorsko pitanje*. O tome šedoče i aktuelni propagandisti po Crnoj Gori Boris Tadić i Dragoljub Mićunović (u sprezi sa /pro/srpskom opozicijom), koji nas „podsećaju“ na velju izmiješanost, „preveliku sličnost“, „istost korijena“ (etničkoga porijekla), „zajednički identitet“ Srba i Crnogoraca, njihovu jednost (da su „jedno, isto“- fraza neukih, prošečnih i obrazovanih), nerazdvojnost, nepotrebnost odvajanja crnogorske države i crnogorskoga jezika. Sve to nesuminuto zapapre „organizovanim kriminalom i korupcijom“ u Crnoj Gori od kada se je odvojila od etnički, korupcijski i kriminalno „čiste S(e)rbije“, a zasole starom socijalnom demagogijom o teškijem ekonomskim uslovima života, zanago, samo u (samostalnoj) Crnoj Gori. Po ovijem „našim, domaćim“, ali (p)odavno (p)otuđenim srbo-crnogorskim „humanističkim integralistima i evropejcima“ (do juče Srbo-Jugoslovenima) Crnogorci nemaju južnoslovensku (no samo srpsku) etničku bliskost i istost. Reminisiraju i na istorijsko imperijalno (svetosavski prekađeno i sakralizovano) „zajedništvo“ koje je stvaralo „zajedničku kulturu“ „uvažavajući lokalne (crnogorske) osobenosti“ sve(to)srpstva. D. Mićunović može da prestane da se čudi, što se ne baštini ta „zajednička kultura stvorena kroz evoluciju“, ako, kao demokrata, naučno i kulturološki prodre u razloge razura(nja) Dušanovoga carstva i sve četiri Jugoslavije. Takav umstvenik, kako sebe propagandistički reklamira, problem samobitnosti (autohtonosti, etničke pripadnosti, podrijetla) površinski i nonšalantno svodi na pitanje: jesu li Srbi u Crnoj Gori („naši, domaći Srbi“, „crnogorski Srbi“) *došljaci ili autohtoni*, pa zaključuje da nijesu „dodoši“. Kada je u pitanju već započeta

kampanja za popis stanovništva u Crnoj Gori po „etničkoj pripadnosti“, D. Mićunović „zaboravi“ staro manipulisanje da su Crnogorci srpski uskoci nakon kosovske pogibelji. (*Pobjeda*, jul, *Vijesti*, 1. 8. 2010).

Krvavo zapamćeni i „u glavu učerani“ stari(nski) srpski (a)nacionalni, antinacionalni, naciofobični „jugoslovenski integralizam“, ujed(i)niteljstvo, unitarizam, nadnacionalizam, kosmopolitizam sada se, sa istijem zlonaumom, verbalistički preodenuo u savremeni lik sve(to)srpskoga i svetosavskoga mondijalizma, globalizma, evropskoga i evroatlantskoga integrisanja, integralnoga humanizma, evropskoga identiteta, postmodernizma, sajber kulture...

Interesantno je, ali i veoma prozirno, da u vaktu SRJ, SiCG i suverenističkoga pokreta, izvorni, lijepi crnogorski jezik borbena ideološki nazivaju arhaičnim, najčešće, baš, oni, koji mitomanski veljače i slave smućenu ondašnju svesrpsku stvarnost (politike zloga doba agresivnoga i ratn/ičk/oga veljesrpsva tipa Slobodana Miloševića), postarinjene oblike „zajedništva“ i prastaro pristupište istijema, (savremeni) totemizam, mitski arhesan i kult o parasnom sve(to)srpskom po(d)rijeklu svijeh i njihovom „identičnom sijamskom blizanstvu“, prasan o „dvo glavom bijelom orlu“, obnovi Dušanovoga carstva, o srpskom novom Vizantijskom carstvu, kult predaka, „izabrani nebeski narod“, genocidni rat, pravoslavni džihad, ratne zločince kao nacionalne heroje, kosovski mit, epsko-guslarski (naravno patvoreni) mentalitet i sl. Ovi njihov „prajavni san“ doživljavaju kao svoju minulost, sadašnjost i budućnost, kao bivstvo, koje je „bilo, jest i biće“, a neprirodno potisnuto i prešećeno samoizrastanje crnogorskoga jezika, zanago, i istorije opštenito, kao neizvidanu bo(li)jest „praseparatizma same crnogorske istorije“. Sama „naša“ doskorašnja ratn(ič)ka stvarnost, posebno njezina politička oblast, koja je zagadila sve izvore života, zanago, je ne samo arheološka, no je iz fosilnosti potenčena u svom bezum-

nom i mitskom liku, ne dajući ni još da izlegnemo iz njezinoga bezglavoga kola. Oni koji se groze od tobože „arhaičnoga jezika“ crnogorskoga, kao da veljače, prvače i slave neuporedivo zastarjelu, beslovesniju, nakaznu, kastigovaniju i kaliježnu stvarnost i oblike davno pomrloga života. Njihovo izrugivanje tom prešečenom jeziku (kao i istoriji, državi opštenito) režimsko-naučnijem šečivom, u stvari, jedan je od načina odbrambenoga odnošenja spram toj i takvoj, odavno crkutoj arheštvarnosti i (s)rodničkom (totemskom), bratstveničkom izgledu društvenosti.

Jer, i takvijem posličavanim i izravnanim jezikom svesrpstva rečena stvarnost i svijest se, zaisto, održava; u izvornom, nerazvnutom i neotuđenom jeziku crnogorskom je njezin opasan dušmanin, te i trajni prišet na nemirnu (nečistu) savjest za zgotovljeni zločin istrage vaskrsloga bića i jezika crnogorskoga. Taj tzv. arhaični jezik je nemila opomena na razrokost pamćenja i „zaborava“ sopstvenoga, crnogorskog bitija ispod bijelijeh ideoloških premaza višenarodnosno, mnogonacionalne (imperijalne, proširene), ali ipak svetosrpski jedinstvene i jednonacionalne Srpske pravoslavne crkve, „srpske (državne) vjere“, nekadašnje države i vodećega „državno-crkvotvornoga naroda“. Kratko rečeno, ta svesrpska svijest i njezin jezik srpstva su nemirna savjest, prišet na otuđeni crnogorski jezik i narodnost.

Sve što je „integralno svesrpstvo“ postizalo prvom ideološkom vizurom i vokabularom posve odocnjelo, anahrono, na oburdanim i poraženijem temeljima, s(a)mrtnijem kricima opet klikuje i u drugoj rečenoj ideološkoj matrici i demagogiji, stvarajući pričin apolitičnosti, savremenosti, širokogruđe, dobroćudne i slobodoumne mudrosti i evropeške budućnosti, čak i kada su „naši, domaći svesrbi“–„narodnjački radikali“, pokušavali da u nju integrišu doslovice i Dušanovo carstvo (Veliku Srbiju). To im daje za pravo da superiorno, s cazarovske visine, na već viđeni, starinski način žeženo kude *samooslobađajuće*,

samoodređujuće i demokratsko osamostaljenje crnogorske države, Crnogorske crkve, crnogorskoga jezika kao arhaiku, zaostalost, anahronost, primitivnost, maloumnost, neznavenost, ruralnost, nesavremenost... od čega Crnogorci treba da zaziru, maltene da se stide, umjesto da to bude sasvim obrnuto. Isto rade i „naši domaći“ i izvanjski srpski lingvisti.

Također je interesantno da naši rečeni mod(er)ni jezikoslovci i spisatelji, koji pretenduju čak i na postmodernu, zastupaju star(insk)o, tradici(onali)stičko, predmodernu, nekritičko, anahrono i arhaično jezikoslovlje, a da crnogorski jezik (i njegovo vaskrsavanje, kao jedinstva interdijalekatskoga govornog i pisanoga, javnoga i zvaničnog jezika) sada nazivaju „novogovor“ i „novi glasovi (slova)“, a ne arhaizacijom. Milenijumski crnogorski jezik i jeste novi, izvorno maternji, tek ozvaničeni u odnosu na dosadašnji natovareni, anahroni mačehinski jezik srpstva. On je „nov“ i po tome što se tek sada ozvaničilo miritano dosljednije sprovođenje suštine narodnoga duha Vukove reforme po načelu *piši kao što zboriš*, što je do sada bilo uskraćeno Crnogorcima. Ovi postmoderni, ideološko-politički užareni (i unosno reklamirani) trileristi, zbog svojega stida od izvornoga materinskoga jezika i književno-tržišnoga profita, ne prepoznaju ni iskonski, žilavi vjekovni otpor crnogorskoga naroda protiv sistematskoga i programskog ništenja i istrage svojega jezika, sačuvanoga u, do sada jedino mogućem, javnom govornom jeziku, koji (h)oće da ogade kao jezik seljaka i neobrazovanijeh. Boluju ne samo od jezičkoga kompleksa inferiornosti posrbičenoga maloga naroda, koji ispoljavaju u identifikovanju sa jezikom velikoga naroda, no i od temeljnoga neizlječivog *konflikta ambivalentnosti*, (u)dvoj(e)nosti, unutrašnje rastroganosti pomeđu Vukovoga „jednoga jedinstvenog srpskoga jezika“ tzv. „Srpskoga (illi južno-Slavenskoga) jezika (svesrpstva), na jednom, i s njim spupčenom ponarodaivanju jezika (narodnoga jezika), na drugom polu.

Pošto se zapada u teškoće da se jezik u javnoj (ali još ne i zvaničnoj) upotrebi anatemiše kao *arhaični*, onda i Njegoševo književno djelo, koje sami proglašavaju za najveću umjetničku i drugu vrijednost, svrstavaju u narodni, pokrajinski, neknjiževni jezik, kojim se služe neobrazovani, nepismeni, neprosvijetljeni čitaoci. Ta tendencija je prisutna odavno. Još je Lj. Nenadović ukazao: „U svim školama jezik je – Crnogorski; u mnogome različan od onoga priznatog, lepog jezika na kojem je Biblija prevedena“, ali „radi književnoga jedinstva manjina treba da pristupi većini“ („srpskom književnom jeziku kojim se piše u Beogradu i Novom Sadu“). Na tu tendenciju docnije ukazuje i A. Jovićević: „U novije vrijeme, od kada su se ljudi umnožili sa osnovnim obrazovanjem, počinje narod svoj jezik nazivati srpskijem“. Pošto je A. Belić, iskoristivši diktaturu A. Karadževića, izbačio iz Vukovoga jezika tzv. duže nastavke zamjeničko-pridjevske promjene, sve više se crnogorski jezik istrebljuje zaoštavanjem tzv. *narodnog i književnog, obrazovanih i neobrazovanih*.

Upravo je i suština u vaskrsavanju jedinstva standardnoga (interdijalektalnog) govornog (narodnog) i pisanog, javnog i zvaničnoga crnogorskoga jezika. Još je Dušan D. Vuksan istakao: „Jezik u Poslasticama je čist, narodni. Petar I bio je prvi i jedini naš čovjek, koji je na kraju 18. vijeka pisao čistim narodnim jezikom“, ali je ispuštio da konstatuje da je tijekom jezika pisao i vladika-gospodar Vasilije, ali i prijethodno Balšići, a poslije Vladike Svetoga Njegoš i ostali klasici crnogorski. U vezi s gore rečenijem podsećam što je Petar I pisao o potuđivanju narodnoga jezika u „aristokratskom jeziku“: „Rusko plemstvo se stidi svojijem narodnim jezikom zboriti, ono je odavno počelo Franciju vozvišat i svoje otečestvo prezirat... tuđijem jezikom su mnogo svojega izgubili“. Na liniji afirmacije narodnoga kao književnoga jezika zbori Vuk Karadžić: „I što je god mjesto veće i ima u sebi više gospode i književnika, to se

u njemu govori gore: tako seljaci govore bolje od varošama, a sluge od gospodara“. Druga je stvar što je Vuk bio u tome nedosljedan kada je u pitanju crnogorski jezik koji je u mnogo čemu amputirao i imenom prokrijumčario u svesrpski jezik. Na istoj niti je i Šćepan Mitrov Ljubiša: „Učeni ljudi su dosta jeziku odogli...Biće našim potomcima svakako lakše te tuđice istri-jebiti nego li udomljenu kopilad... jer su se na pustoši naše knjige udomazetili oblici tuđijeh kulturnih jezika, kao da ođeneš Hercegovca u francuski frak“.

U pripravi „AB-revolucije“ prof. na Pravnom fakultetu u Titogradu dr V. Pešić piše: „Gotovo svi *obrazovani* Crnogorci govore i pišu ekavski“, a kada je napisao knjigu *Patrijarhalni moral Crnogoraca*, pokazalo se da nije ni na nivou prosečnoga srednjoškolca. U tom stilu „AB-ministar kulture“, inače reklamirani i upodobljeni savremeni književnik, u svom romanu izmiriteljski, ali veoma nezgrapno, piše, između ostaloga, „*bela fanjela*“, na čem bi mu mnogo zamjerio Vuk Karadžić, ali i njegov ekavski prereformator Aleksandar Belić. Uostalom, stara je podjela na klasno-staleške jezike: aristokratski (latinski, staroslovenski, slavenosrpski, francuski) i „prostoga naroda“ koju danas izoštravaju kao jezik *obrazovanih i neobrazovanih, urbanih i ruralnih*, da bi pristašama crnogorskoga jezika obnavljali i održavali *kompleks jezičke inferiornosti i unutrašnji konflikt ambivaletnosti*, posebno kod školaraca i mod(er)nih intelektualaca. No, nije samo riječ o jezičkoj iskompleksiranosti, no i o jezičkom i narodnosno-nacionalnom potuđenjaštvu i osvajanju, kako se reminiscira (i) u krivotvorenom zavještenju Stefana Nemanje sinu Savi: „Zemlje i države se ne osvajaju samo mačevima, nego i jezicima. Znaj da te je neprijatelj onoliko osvojio i pokorio koliko ti je riječi potro i svojijeh poturio. Narod koji izgubi svoje riječi prestaje biti narod...“. Radi toga je (i) došlo do „jezičkoga nesporazuma“ (i) na „našim“ Vavilonskim kulama.

S obzirom na to da su u klinču sa ustavnim imenovanjem crnogorskoga jezika, mod(er)ni otporaši crnogorskom jeziku ne diraju ime, a navodno se zalažu za „iskonsku ijekavicu“ (srpski ijekavskoga izgovora), ali do sada nijesu ničesovim povodom prozborili protiv silovitoga i „odomaćenoga“ ekavskoga korubanja crnogorske ijekavice, niti im zasmeta pretvaranje tvrdijeh crnogorskih *štokavaca* u *štakavce*, ni iskonskih *nije-samovića* u *nisamoviće*.

Osnovni naum ustavnoga vaspostavljanja i kodifikacije crnogorskoga jezika je da se inovirano obnovi i nastavi onde đe je prešečen i razuren kao „djelo božje“ (Vuk Karadžić), „dijalekatska božanska tvorba“ (Njegoš), kao izraz prirodne ljudske društvenosti, kao „jezik nacionalne zajednice“ (F. de Saussur), „samoizražavajućega ošecanja naroda“ (J. G. Herder); da se prirodnoistorijski samokonstituiše kao posebit i zasebit, materinski, maternji, otadžbinski, domovinski, rodni jezik; da iskonski, samoniklo (samo)izrasta na sopstvenom ognjištu, domu, rodu, narodu i otadžbini, a ne da trajno ostane u stegama pomeđu „*pidžina*“ i „*pomoćnoga (sve)srpskog jezika*“, tj. samo „imenom crnogorski, a prezimenom svesrpski jezik“.

Samo mi moramo (p)otuđiti i izbrisati svoj, crnogorski jezik, s urbanim i integralističkim ponosom se odricati od njega, kao i do sada, da bi bili savremeni i kompjuterizovani. *Rekoše, i bi(va)* da samo njihovim, a ne i izvornijem crnogorskim, jezikom možemo biti kompjuterizovani savremeni evropejci.

Tako su zborile razne Bežena; onako kako su (na)učene, a po(d)učene su da već (samijem) preimenovanjem mogu postići ne samo rodnu ravnopravnost n(eg)o i viši status, urbanizovanih i obrazovanih čitateljki, a može bit i spisateljki, ako budu posluš(ž)ne u tom nauku. I rekoše im da su Anđe, Anđuša, Anđelija seljački ženski anđeli, i bi Angelina, urbana, uče(v)na, sajber-andelka, koja kruži „oko časnoga kr(i)sta“, da Krstinju preobliču u Kristinu, a Božanu (i Božicu, Božidarku) u žensko-ga boga Boženu / bo(g)-ženu, uz to i Balšićku.